

Forsvarsforliget: Søværnets institutioner bliver flyttet fra Nyholm

Aftalen på forsvarsområdet 2018-2023 blev indgået den 28. januar 2018 mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre, og heri er følgende blevet aftalt vedrørende Nyholm:

"Partierne er enige om udflytning af Søværnets enheder fra Nyholm og frasalg af dele af Nyholm. Det indebærer, at:

- Søopmålingen flyttes til Frederikshavn.*
- Center for Dykning flyttes til Korsør.*
- Center for Sømilitær Teknik flyttes til Korsør.*
- Søværnets Officersskole flyttes til Svanemøllens Kaserne.*

Partierne er enige om, at de historiske bygninger og monumenter på Nyholm bevares.

Der vil blive udarbejdet en helhedsplan for de dele af Nyholm, der bevares. Helhedsplanen forelægges forligskredsen."

<http://www.fmn.dk/temaer/forsvarsforlig/Documents/Forsvarsforlig-2018-2023.pdf> (side 15)

Forligskredsen ønsker ifølge ordlyden at få forelagt en helhedsplan for historiske bygninger og monumenter, mens det er uomtalt, hvad der i øvrigt skal ske med Nyholm.

Lokalplan 331 Holmen

Lokalplanen udgør det planmæssige grundlag for omdannelse af tidligere militære arealer til et attraktivt integreret byområde af høj arkitektonisk standard i samspil med områdets bevaringsværdier, grønne struktur og beliggenhed.

Nyholm er ifølge lokalplanen i øjeblikket udlagt til offentlige formål, hvor det alene er Forsvaret som kan opføre eller indrette bebyggelse. En afhændelse til civile formål vil derfor kræve en ændring af lokalplanen.

Det fremgår af de eksisterende bestemmelser, at der ved placering og udformning af bebyggelse skal lægges vægt på Holmens kulturhistoriske, bebyggelsesmæssige og arkitektoniske karakter. Strukturende alléer og rumskabende grupper af træer samt markante og identitetsskabende solitære træer vil skulle søges bevaret.

Udformning af veje, pladser, stier, promenader, kanaler og bassiner samt friarealerne skal medvirke til områdets helhedspræg af høj kvalitet og med udgangspunkt i karakteren af den eksisterende bebyggelse, vandarealer og grønne træk.

Bebyggelsesprocenten må ikke overstige 60, og der er en høj prioritering af bevaringsværdier.

http://soap.plansystem.dk/pdfarchive/20_1477349_1418974557731.pdf

Nyhols mere end 300 års historie

I et særnummer af Marinehistorisk Tidsskrift udgivet af Selskabet ORLOGSMUSEETS VENNER / MARINEHISTORISK SELSKAB i anledning af Flådens 500 års jubilæum i 2010 kan man læse følgende:

”Ordet Holmen er en gammel fællesbetegnelse for de områder i København, hvor Flådens skibe dels blev bygget og dels blev udrustet, vedligeholdt og repareret. Omkring 1550 blev der i København anlagt et Orlogsværft på Bremerholm. Området var beliggende langs havnen mellem Holmens Kirke og Nyhavn. Det blev i 1690 suppleret med og efterhånden erstattet af de anlæg, som opførtes på det område vi i dag kalder Holmen. Bremerholm fik navnet Gammelholm. Området blev anlagt nord for Christianshavn og øst for Frederiksstaden. Regnet nordfra består Holmen af øerne Nyholm, Frederiksholm med Dokøen og Arsenaløen. Endvidere hørte dele af fæstningslinien Nyværk samt Margrethholm til Holmens område”.

<http://www.marinehist.dk/MHT/2010-MHT-Nyholm.pdf>

Arkitekturen er velbeskrevet i Ida Haugsteds bog ”Flådens leje” (Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck 2015). Nyholm blev anlagt under Christian V 1685-92 og skal ses i sammenhæng med Kastellet og Nyboder anlagt af Christian IV på den anden side af bomløbet, som har navn efter de træbroer, som gik ud fra Toldboden. I 1720’er opførtes tømmer- og takkelagemagasiner på Nyholm, og det sidste stykke af Bommens Bro blev forbundet til Nyholm med et brostykke, der kaldes Elefanten efter orlogsskibet ”Elefanten”, som blev brugt som opfyld.

På Nyholm findes en række fredede og bevaringsværdige bygninger: Gl. Østre og Vestre Takkeladshuse (1723-29), Spanteloftsbygningen (1743), Nyholms Hovedvagt (1743), Mastekranen (1749), Planbygningen (1764), Batteriet Sixtus (1788), Arresthuset (1891), Marinekasernen (1908-10), Radiostationen (1908) og Søofficersskolen (1938-39).

Badeloch Vera Noldus skriver i "Philip de Lange - Københavns store bygmester" (Strandberg Publishing 2015) om Philip de Lange, der efter den store brand i 1728 var med til at genopbygge hovedstaden, og at nogle af hans mest markante bygningsværker netop findes på Nyholm: Hovedvagtten, Mastekranen og Spantehuset - også kaldet Planbygningen.

Beplantningen på Nyholm er en væsentlig del af områdets karakter, f.eks. den bevaringsværdige kastaniealle, H.C. Sneedorffs Allé langs idrætspladsen og med kig til Marmorkirkens kuppel.

I bogen "Holmen – fra flåde til folk" fortæller historikeren Frank Allan Rasmussen om Holmens kvaliteter; at Holmen er et af de mest helstøbte områder ved Københavns havn - en oase midt i den fortravlede by med stilhed og ø-stemning, som udgør et modstykke til den pulserende by over for.

Det nævnes, at ingen andre europæiske byer har et så velbevaret marinehistorisk anlæg som Holmen, der ligger i sammenhæng med Københavns befæstning bestående af bastionerne mod sydøst og med fæstningsanlægget Citadellet – nu kaldet Kastellet i nordvest, hvortil der er fin udsigt fra Nyholm.

Der hviler en stor forpligtelse på de beslutningstagere og interessenter, som skal være med til at udvikle Nyholm. En væsentlig opgave bliver at sikre, at det nye indpasser sig med respekt for dette enestående, historiske miljø, som det nye civile liv bliver en del af.

Interessenter i den fremtidige udvikling

Når Forsvaret forlader Nyholm åbner der sig et nyt kapitel i Holmens spændende historie, som vil få stor betydning for Holmen og Christianshavn og København i det hele taget. For **Christianshavns lokaludvalg** bliver det en vigtig opgave at medvirke til denne udvikling som det skete i forhold til Papirøen.

Nyholm rummer ligesom Kastellet en unik fortælling, der går tilbage til 1600-tallet. Området har ikke gennemkørende trafik, men udgør en fredelig lomme, hvor børn og voksne kan færdes trygt uden risiko for at blive kørt ned. Med andre ord et vigtigt aktiv for bydelen, som - i modsætning til Papirøen - rummer mange fredede og bevaringsværdige bygninger.

Udviklingen af Nyholm må ses i sammenhæng med den forestående udvikling af Refshaleøen, som planmæssigt ligger i den såkaldte perspektivperiode efter 2027, men hvor der som følge af presset for flere boliger har været røster om at fremskynde udviklingen, hvilket dog forudsætter en løsning på de trafikale forhold. Der pågår en forundersøgelse af mulighederne for en havnetunnel, hvor den første fase kunne være en tunnel fra Nordhavn til Refshaleøen. Der har også været ønsker fremme om en ny metrolinje mellem Refshaleøen og Brønshøj, og endelig er der planer om en ny cykel- og gangbro fra Refshaleøen over havneløbet.

Der er en række interessenter, som vil kunne ønske at være med til at fastlægge, hvilke rammer, der skal gælde for Nyholm i fremtiden, og det er vigtigt, at også de lokale ideer og ønsker tilgodeses.

Arealet ejes af **Forsvaret**, som udover bevarelsen af de historiske bygninger og monumenter kan have en interesse i, hvad et salg kan indbringe. For Christianshavn er det afgørende, at det ikke alene er kortsigtede provenuhensyn, som bliver bestemmende, men at der også tages hensyn til mere ideelle interesser.

Parterne bag forsvarsforliget ønsker som nævnt, at de historiske bygninger og monumenter på Nyholm bevares, og at der udarbejdes en helhedsplan for disse, som forelægges **forligskredsen**. Der er i skrivende stund ikke nærmere viden om de ønsker, der ligger bag eller om tidsplanen for det

videre forløb. Politikerne vil formentligt være tilbageholdende med at lægge sig fast på noget konkret, inden at de har set forslaget til helhedsplan. Der rejser sig således en række spørgsmål:

- Hvem har ansvaret for udarbejdelsen af helhedsplanen, og hvordan får vi indflydelse på den, inden forligsparterne i Folketinget beslutter den? Hvordan påvirker vi forligsparterne i Folketinget?
- Hvordan ser den nuværende tidsplan ud for rømning, salg mv.?
- Hvad er allerede besluttet, om de fredede bygningers fremtidige brug, og hvilke af dem er der ikke planer for?
- Hvilke dele af Nyholm skal sættes til salg og af hvem? Bliver det Forsvaret selv, eller bliver opgaven overladt til Freja?
- Hvilken rolle spiller Københavns Kommune?

Det kan komme til at spille ind, at der står indflydelsesrige personer og fonde bag **Fonden Peder Skram**. En nærliggende mulighed vil være, at den nordlige del af Nyholm bliver et marinehistorisk område. Her ligger museumsskibene, Batteriet Sixtus, Hovedvagten, Mastekranen, Planbygningen, Marinekasernen og Arresthuset. Hertil kommer mindemonumenter for Slaget på reden. Mon ikke at der vil være fonde med **A.P. Møller Fonden** i spidsen, som vil have interesse i at bevare områdets historiske værdi. Det var således A.P. Møller Fonden, der i 2009 betalte 13 mio. kr. ud af de 20 mio. kr., det kostede at renovere Batteriet Sixtus.

Det fremgår af **Kulturarvsstyrelsens** hjemmeside, at Nyholm er en del af vores kulturarv, og denne statslige styrelse vil formentligt også gøre sin indflydelse gældende.

Københavns kommune har, som det var tilfældet med Papirøen, en meget stor interesse i at fastlægge arkitektoniske spilleregler for områdets karakter og rammerne for Nyholms fremtidige anvendelse. Kommunen har som planmyndighed ansvaret for ændring af lokalplanen, som vil åbne for civile byggerier - offentlige og private. Det må forventes, at helhedshensynet for Holmen stadig vil indgå med stor vægt. Nyholm må med den tætte placering til perspektivområdet på Refshaleøen tænkes ind i den fremtidige udvikling. Kommunen kan også være med til at sikre, at Nyholm også i fremtiden vil være et fredeligt åndehul uden biltrafik, ligesom kommunen har mulighed for at købe arealer til offentlige institutioner. Børn og Unge Forvaltningen og Sundhed og Omsorg vil kunne have interesse i at placere institutioner på Nyholm. Det kan være skoler eller det plejehjem, som Christianshavn mangler. Lokalplansarbejdet hører under Teknik- og Miljøforvaltningen.

Som det var tilfældet ved Papirøen vil det være oplagt, at der udskrives en arkitektkonkurrence til en masterplan for Nyholm, ligesom det må forventes, at investorer i høj grad vil komme til at præge udviklingen. De mulige **private investorer** er sikkert allerede i fuld gang med overvejelser om, hvordan de kan få en forretning ud af at købe og udvikle.

Hvad er christianshavnernes ideer og ønsker?

I forbindelse med de øvrige ændringer af lokalplanen for Holmen har lokaludvalget kæmpet for havnekulturbad og bibliotek på Papirøen og for, at de ny bebyggelser indpasser sig efter de omkringliggende bygninger, hvad angår arkitektoniske kvalitet og bebyggelsesprocent, samt at muligheden for 25 pct. alment byggeri blev udnyttet.

Bebyggelsesprocenten i den nuværende lokalplan er for Nyholm fastsat til 60. Bortset fra Mastekranen, Holmens vartegn, er bygninger på Nyholm lave. Kun Marinekasernen og Søofficersskolen er oppe på 3 etager.

Området er åbent for offentligheden i dagstimerne og kan benyttes af borgere, der vil gå en tur i fredelige, grønne og smukke omgivelser. Alligevel er der mange christianshavnerne, som bortset fra Batteriet Sixtus kun har et meget sporadisk kendskab til øen.

Arbejdsgruppen for Byplan, Trafik og Havn skal derfor foreslå, at christianshavnerne inviteres til en byvandring i området. Det kan være med historikeren Frank Allan Rasmussen, repræsentanter fra forsvarrets bygningstjeneste eller andre, som kan fortælle om historien og bygningerne.

BTH-gruppen mener, at det er alt for tidligt med et borgermøde med debat og stillingtagen til områdets anvendelse. Kendskabet til Nyholm er alt for lille og antallet af ubekendte er alt for stort.

Med forligsteksten tegner der sig en mulighed for, at den nordlige del bliver et marinehistorisk anlæg i sammenhæng med Batteriet Sixtus, de historiske bygninger og museumsskibene - og med Kastellet over for.

Men hvem kan kvalificeret tage stilling til, hvad der i øvrigt skal ske, herunder fordelingen mellem offentlige institutioner, private virksomheder og boliger?

BTH-arbejdsgruppen var ikke i stand til at vurdere, hvad der vil være ønskeligt og endnu mindre, hvad der ville være muligt. Ingen kender udfaldet af helhedsplanen for de historiske anlæg endsige omfang, konditioner og tidsplan for salg af bygninger og grunde. Andre ubekendte er en mulig ændring af tidsperspektivet for udvikling af Refshaleøen og deraf følgende nye trafikale løsninger.

Nyholms fremtid vil bero på et kompliceret spil med mange interesser og aktører.

Et godt sted at starte er at øge christianshavnernes viden og interesse for det område, der nu frigives til civil anvendelse samt at opbygge relationer til de centrale aktører og høre, hvad de har af ideer og tanker.

Der må viden og tanker på bordet, inden vi kaster os ud i en drøftelse af, hvilke muligheder den ny anvendelse af Nyholm åbner for Christianshavn, og hvad vi skal søge fremmet.